

Book Review

Received: date: 25.07.2023
Accepted: date: 28.10.2023
Published: date: 31.12.2023

Araştırma Sanatı

Wayne C. Booth, Gregory G. Colomb ve Joseph M. Williams

(Çev. Ayşenur Aslan Fidan ve Deniz Aydın)

Ankara: Nobel Yayınları, 2018, 336 sayfa, ISBN: 978-605-320-858-7

İbrahim Hakan Göver¹

¹Abdullah Gül University, Department of Political Science and International Relations, Kayseri, Turkey; hakan.gover@agu.edu.tr
Orcid: 0000-0001-8877-3267¹

Değerlendiren: İbrahim Hakan Göver

Bu çalışmada Wayne C. Booth, Gregory G. Colomb ve Joseph M. Williams'ın "Araştırma Sanatı" adlı eseri incelenmiştir [1]. Şikago Üniversitesi Yayınları tarafından "The Craft of Research" adıyla yayımlanan bu kitap Haziran 2018 tarihinde Ayşenur Aslan Fidan ve Deniz Aydın'ın çevirisi ve Doç. Dr. Necati Kayaalp'in editörlüğü altında Nobel Akademik Yayıncılık tarafından Türkçe'ye kazandırılmıştır. Toplam 336 sayfalık bu kitabın amacının sadece akademik çalışmalar için değil, aynı zamanda siyasi ve ticari amaçlı rapor ve proje yazımı için de yol gösterici bir rehber olduğu yazarlar tarafından belirtilmektedir.

Kitap, beş bölümden oluşmaktadır. "Araştırma, Araştırmacılar ve Okurlar" başlıklı ilk bölümde araştırma ve yazmanın önemine vurgu yapılıyor. Araştırmanın öneminden dolayı akademisyenlerin kendilerini araştırmaya adanmışları, hükümetler ve şirketlerin ise araştırmalar için milyonlarca dolar harcadıkları belirtiliyor. Yazarlar; araştırmayı, en geniş anlamıyla, bir sorunu çözmeye yönelik bilgi toplama faaliyeti olarak tanımlayıp araştırmanın her yerde örneğin laboratuvarında, evde, ofiste, ormanda, mağarada, hatta uzayda bile yapılan bir faaliyet olduğunu belirtiyorlar. Ancak, yazarlara göre bir araştırmayı değerli kılan onun yazıya dökülmesidir. Çünkü bilgi yazıldığı takdirde başkalarıyla paylaşır ve diğerlerinin buna yeni bilgiler eklemesi sağlanır. Bununla birlikte, araştırma yaparken sadece yazmak yeterli değildir, yazdıklarımızın belli bir düzen içerisinde de olması gerekir. Bunun nedeni ise kendimiz için değil başkaları için düşünmemiz ve yazmamızdır. Başkaları için düşünmek ve yazmak ise diğer her türlü düşünme ve yazma faaliyetinden daha fazla dikkat ve çaba gerektirir.

Kitabın "Sorular Sorma, Cevaplar Bulma" başlıklı ikinci bölümünde yazarlar araştırmaya hazırlık aşamasıyla ilgili konular üzerinde duruyorlar. Bu kapsamda "konulardan sorulara"; "sorulardan probleme"; "problemlerden kaynaklara" ve "kaynaklarla etkileşim" alt başlıkları altında bir araştırma konusu nasıl seçilir, nasıl daha spesifik hale getirilir, bir problemle nasıl ilişkilendirilir, kaynaklara nasıl ulaşılır ve kaynaklar nasıl daha etkin kullanılır gibi temel sorulara aşamalı bir biçimde yanıt aramaya çalışıyorlar. Yazarlar problemi günlük hayatta kaçınılması gereken bir olgu; akademik hayatta ise tam tersine üstüne gidilmesi, araştırılması gereken bir olgu olarak görüyorlar. Ancak araştırmanın kurgusu iyi yapılmaz ve hangi soruya hangi cevabın verileceği önceden iyi planlanmazsa yapılan araştırma okur tarafından sadece "boş bir bilgi yığını" olarak görülecektir. Bu noktada araştırmada doğru soruları sormak ve bu sorulara doğru çözümler bulmak gerekir. Bazen tek başına doğru bir soruyu sormak bile o soruyu cevaplamak kadar önemlidir. Yazarlar, bu bölümde

konu seçimi ve araştırma sorusu sormanın yanı sıra kaynakları bulma ve bunları etkin kullanmanın önemine de vurgu yapıyor ve bu konuda okuyuculara faydalı olabilecek bazı ipuçları veriyorlar.

“Bir İddiada Bulunma ve Onu Destekleme” başlıklı kısım, kitabın üçüncü bölümünü oluşturuyor. Yazarlar, bu bölümde bir araştırmanın en can alıcı noktası olan tartışma bölümü ile ilgili kritik bilgiler veriyorlar. Araştırmanın tartışma bölümü kaynaklardaki verilerin rasyonel bir biçimde bir araya getirildiği, okura yeteri kadar delil sunularak onların ikna edilmeye veya sunulan deliller üzerinden bir soruna çözüm üretilmeye çalışılan bölümdür. Yazarlar bu bölümde iddialar nasıl gerekçelendirilir, iyi bir argüman nasıl oluşturulur ve delillerle nasıl desteklenir sorusunu yanıtlıyorlar. Bu noktada gerekçe ve delil/kanıt arasındaki ayrıma işaret ediyorlar. Gerekçelerin zihinsel eylemin; delillerin ise dış dünyanın bir ürünü olduğunu belirtiyorlar. Bilimsel bir araştırmada iddia ve gerekçe arasındaki mantıksal bağın açık, sunulan delillerin ise inandırıcı olması gerektiğini, aksi takdirde çalışmaya eleştirel gözle bakan okurların gerekçeleriyle birlikte iddiayı da baştan ret edeceklerini vurguluyorlar. Çalışmanın argümanı ne derece başarılı kurgulanırsa, araştırma da okurlardan o oranda kabul alacaktır. Yine yazarlar bu bölümde, bilim dünyasındaki yenilik ve gelişmeler nedeniyle 30-40 yıl önceki gerekçelerin bugün artık kabul göremeyebileceğini ve okurun ön yargılı olduğu, kabul etmek istemediği konularda (insanların deneyimlerine, gözlemlerine, bilgilerine, kültürel ve dini değerlerine karşı, onlarla çelişen) gerekçeler göstermenin zorluğundan bahsediyorlar ve bu konuda çok dikkatli olunması gerektiğini belirtiyorlar.

Kitapta yer alan dördüncü bölüm “Planlama, Taslak Oluşturma ve Revize Etme” başlığını taşıyor. Bu bölümde yazarlar; çalışmanın planlanması, taslağının oluşturulması, görsellerin sunulması, giriş ve sonuç bölümlerinin yazılması ile çalışmanın revize edilmesi konuları üzerinde duruyorlar. Yazarlara göre akademik bir çalışma şekillendirilmeden önce giriş, metod-gereçler, bulgular, tartışma ve sonuç bölümlerini içeren bir çalışma taslağı ya da planı hazırlanmalıdır. Bu kapsamda özellikle araştırmanın giriş ve sonuç bölümlerini hazırlamanın önemine vurgu yapıyor ve bu konuda bazı ipuçları veriliyor. Örneğin giriş kısmının okurların çalışmaya olan ilgisini artıran ve çalışmanın ilerleyen bölümlerini daha iyi anlamalarını sağlayan kritik bir bölüm olduğu, bu bölümün çalışmaya başlanırken önce taslak halinde hazırlanması, çalışma bitirildikten sonra ise yeniden gözden geçirilip tekrar yazılması gerektiği gibi. Yine yazarlar bu bölümde araştırma sırasında zaman zaman geriye dönülüp çalışmayı bir bütün halinde değerlendirmek ve çalışmanın ana temadan ayrılıp ayrılmadığını kontrol etmemiz gerektiğini belirtiyorlar. Çünkü yazarların nazarında araştırma, her aşamasında üzerinde yeniden durup düşünmeyi ve yeniden değerlendirmeyi gerektiren bilimsel bir faaliyettir. Bu yönüyle araştırma, düz bir yolda ilerlemekten çok inişli-çıkışlı bir arazide zikzak çizerek gitmek gibidir. Bu nedenle üzerinde çalışılan araştırma, periyodik geri dönüşler ve eleştirel okumalar yapılmadan hiçbir zaman olgunlaşmış ve son halini almış bir araştırma olarak kabul edilmemelidir.

Kitabın beşinci ve son bölümü olan “Bazı Son Hususlar” başlıklı bölümde ise yazarlar araştırma yaparken bilinmesinde fayda olabilecek bazı spesifik konulara değiniyorlar. Araştırma etiği ve bibliyografik kaynaklar bu bölümde ele alınan konulardan bazıları olarak belirtilebilir. Yazarlara göre bilimsel bir çalışma yaparken başkalarının görüşlerinden yararlanarak kendi görüşlerimizi ortaya koymaktayız. Bu nedenle araştırma yaparken intihal yapmamak, sonuçları yanıltmamak, kaynakları ve verileri doğru göstermek, doğruluğuna güvenilmeyen verilere araştırmada yer vermemek, aksini kanıtlayamadığı itirazları gizlememek, karşı görüşleri küçümsememek ve çarpıtmamak, verilere zarar vermemek ve kaynakları gizlememek gibi temel etik konulara özellikle dikkat edilmesi gerektiği yazarlar tarafından belirtilmektedir. Bu etik konulara dikkat etmek, başkalarının ortak yararını kendi kişisel yararımızdan üstün tutmak anlamına gelmektedir. Ayrıca, kitabın bu bölümünde araştırma yapan ve araştırma konusunda kendi alanında spesifik bilgilere ihtiyaç duyan okurlara faydalı olabilecek nitelikte geniş ve zengin bir bibliyografik çalışmaya da yer veriliyor.

Üniversitelerin geçirdiği değişim ve 3. Nesil üniversiteler olarak günümüz üniversitelerinin artık eskisi gibi sadece eğitim vermek yerine araştırma yaparak bu araştırmaları toplumun faydasına sunmaları günümüz akademik camiasında araştırma yapmanın önemini daha da artırmıştır [2]. Ayrıca, çeşitlenen bilim dalları ve artan akademisyen sayıları nedeniyle günümüzde her zamankinden daha fazla bilimsel araştırma yapılmaktadır. Ancak, yapılan araştırmaların pek azının bilime açık bir katkısı olduğu ve usulüne uygun yapıldığı söylenebilir. İşte Booth, Colomb ve Williams’ın Araştırma Sanatı adlı bu kitabı, bu soruna parmak basmakta ve her kesimden araştırmacıya nasıl daha nitelikli bir çalışma yapabilecekleri ve bu konuda nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda temel ve önemli tavsiyelerde bulunmaktadır. Piyasada araştırma kitabı

olarak Türk ve yabancı yazarlar tarafından yazılmış çok sayıda eser bulunmakla birlikte, bu çalışma çoğu kişinin araştırma yaparken göz ardı ettiği temel konulara yer vermesi, pratik ipuçları ve örnekler sunmasıyla benzerlerinden bir adım öne çıkmaktadır. Bu nedenle, bu kitabın özellikle yüksek lisans ve doktora tezi hazırlayacak olan lisansüstü öğrencilere faydalı olabileceğini belirtmek mümkündür. Ayrıca, kitabın akademik camiada görev yapan ve araştırma konusunda lisansüstü dersler veren öğretim elemanları için de bir başucu/referans kitap olarak katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Diğer taraftan, kitapta bazı eksikliklerin olduğu da görülmektedir. Örneğin kitabın sonuna alanında öne çıkmış araştırmalardan birkaç örneğe yer verilmesi kitapta anlatılanları daha somut hale getirecektir. Son olarak, kitap araştırma konusunda temel bilgiler sunmanın ötesinde araştırma modelleri ve desenleri gibi daha ileri düzey konulara da yer vermiş olursa hem daha kapsamlı hale gelmiş hem de hitap ettiği okuyucu kitlesini genişletmiş olacaktır.

Kaynakça

- [1] Booth, W. G., Colomb, G. G. ve Williams, J. (2018). Araştırma Sanatı, Çev: Ayşenur Aslan Fidan ve Deniz Aydın, Editör: Necati Kayaalp, Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- [2] Wissema, J. G. (2009). Towards the Third Generation University: Managing the University in Transition, Edward Elgar Publishing